

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

підготовки бакалавра

спеціальності 035 Філологія

освітньо-професійної програми Мова і література (англійська). Переклад

Силабус навчальної дисципліни «ТЕОРІЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ» підготовки бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою Мова і література (англійська). Переклад.

Розробник: Малімон Леся Костянтинівна, доктор філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови (протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.).

Завідувач кафедри: Коляда Е. К.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Мова та література (англійська). Переклад Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90 год. / 3 кредити		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота 40 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Мова та література (англійська). Переклад Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90 год. / 3 кредити		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 8 год.
		Практичні (семінарські) 4 год.
		Самостійна робота 66 год.
		Консультації 12 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Малімон Леся Костянтинівна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри практики англійської мови
Контактна інформація	моб. тел. 380679763929
	Mail.Malimon@ukr.net, malimon@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є обмін мовленнєвими повідомленнями у процесі інтеракції між мовцями з урахуванням контексту та конситуативних чинників. Мовна комунікація є складною інформаційно-знаковою системою, у якій взаємодіють індивідуальні, національні, інтернаціональні мовні компоненти. Функціонування цієї системи має історичну і соціально-культурну зумовленість. У центрі її — людина, що творить мовлення як цілеспрямовану дію. Уміння спілкуватися є винятково важливою людською компетенцією, однією з передумов досягнення успіху в будь-якій справі. Розвинена мовна особистість знає й ефективно використовує лінгвістичні, соціолінгвістичні, прагматичні аспекти комунікації, правила комунікативної поведінки в різних ситуаціях.

2. Пререквізити/Постреквізити

Теорія мовної комунікації інтегрує доробок різноманітних галузей мовознавства, як-от: теорії мовленнєвих актів, лінгвопрагматики, паралінгвістики, лінгвогенристики, лінгвістики тексту, етно- та психолінгвістики, соціолінгвістики, лінгвориторики, дискурсології, нейролінгвістичного програмування тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни є опанування сучасної системи лінгвістичних, соціолінгвістичних та прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності і важливі явища мовної та міжмовної комунікації, а також правил мовної поведінки в різних комунікативних ситуаціях, набуття ефективних умінь спілкування, насамперед у контекстах міжмовного (міжкультурного) спілкування. Крім комплексного аналізу та опису комунікативного процесу і його складників теорія мовної комунікації як інтерлінгвістична дисципліна передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) тлумачення поняття «комунікативний процес» та його складників; опис видів, аспектів, сфер та функцій комунікації;

2) з'ясування й характеристика факторів контакту у вербальній комунікації — комунікативний кодекс, принципи, які регулюють взаємоприхильність між мовцями, та обмін комунікантами інформацією у процесі вербальної взаємодії;

3) оволодіння інформацією щодо особливостей використання мови як коду і шляхами підвищення ефективності спілкування рідною та іноземними мовами;

4) розвиток розуміння мови як соціально-психологічного феномену;

5) формування вмінь аналізувати дискурс як соціальну інтеракцію, структуру та процес, засвоєння знань про інституційні види дискурсу та їхні особливості;

б) оволодіння системою знань про особливості функціонування мовних ресурсів у дискурсі; дослідження проблематики етноспецифіки мовної комунікації.

Знання особливостей мовної комунікації створює підґрунтя для комунікативної грамотності філолога, перекладача, вчителя-мовника, журналіста, головним професійним знаряддям яких є мова як семіотично-інформаційна система, засіб комунікації та пізнання, код національної (етнічної) культури.

4. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:
знати: базові поняття цієї лінгвістичної галузі, основні визначення поняття «комунікація», її моделі, компоненти і види; роль ситуації/контексту в процесі комунікації; теорію мовленнєвих актів і поняття ілокуції; принципи і закономірності діалогічної взаємодії; лінгво-стилістичний аспект побудови повідомлень; наративний і аргументативний дискурси; невербальні засоби комунікації, реєстр як категорію міжособистісного спілкування; особливості педагогічного спілкування; складові невербальної поведінки педагога; типи, структуру, динаміку конфліктів у педагогічних ситуаціях, шляхи їхнього розв'язання; культуру, техніку, риторичні аспекти педагогічного мовлення.

Опанувавши поданий матеріал, студенти повинні

вміти: застосовувати інструментарій комунікативної лінгвістики для оптимізації комунікативної функції мови, щоб володіти практичними навичками безконфліктного спілкування під час дискусій, ділових розмов, переговорів тощо; використовувати рекомендації щодо досягнення високого рівня етики спілкування, культури мовлення загалом; виявляти і нейтралізувати патогенні тексти й дискурси, практично аналізувати комунікативні ситуації; вміти застосовувати невербальне спілкування, різноманітні методи й прийоми словесного впливу; вміти аналізувати педагогічні конфлікти, обирати ефективні шляхи їхнього розв'язання.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1. Загальні засади мовної комунікації							
Тема 1. Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна.		2	2		4		
Тема 2. Природа спілкування і комунікації.		2	2		4	1	
Тема 3. Компоненти комунікації		4	2		4	1	
Тема 4. Форми мовного		4	4		8	1	

спілкування							
Разом за модулем 1	45	12	10		20	3	ДС/10+ ІРС/5+ ТР/5
Модульна контрольна робота							30
Змістовий модуль 2. Лінгво-структурний підхід до вербального коду в комунікації							
Тема 5. Породження і як сприйняття мовлення основа комунікації.		2	2		4		
Тема 6. Загальна характеристика складових комунікативного акту		2	2		4	1	
Тема 7. Засоби мовного коду в комунікації. Складові комунікативного акту, пов'язані з мовним кодом		4	2		4	1	
Тема 8. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування.		4	4		8	1	
Разом за модулем 2	45	12	10		20	3	ДС/10+ ІРС/5+ ТР/5
Модульна контрольна робота							30
Всього годин:	90	24	20		40	6	

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1. Загальні засади мовної комунікації							
Тема 1. Теорія мовної комунікації як наука і навчальна дисципліна.		1	0,5		3	1	
Тема 2. Природа спілкування і комунікації.		1	0,5		10	1	
Тема 3. Компоненти комунікації		1	0,5		10	2	
Тема 4. Форми мовного спілкування		1	0,5		10	2	
Разом за модулем 1	45	4	2		33	6	ДС/10+ ІРС/5+ ТР/5
Модульна контрольна робота							30
Змістовий модуль 2. Лінгво-структурний підхід до вербального коду в комунікації							
Тема 5. Породження і як сприйняття мовлення основа комунікації.		1	0,5		3	1	
Тема 6. Загальна характеристика складових		1	0,5		10	1	

комунікативного акту							
Тема 7. Засоби мовного коду в комунікації. Складові комунікативного акту, пов'язані з мовним кодом		1	0,5		10	2	
Тема 8. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування.		1	0,5		10	2	
Разом за модулем 2	45	4	2		33	6	ДС/10+ ІРС/5+ ТР/5
Модульна контрольна робота							30
Всього годин:	90	8	4		66	12	

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студентів охоплює 40/66 годин і спрямована на подальше формування комунікативної компетенції, розвиток та розширення світогляду студентів у аспекті спілкування, збагачення словникового запасу студента, розвиток навичок правильного структурного оформлення усного та писемного дискурсу.

Теми, що винесені на самостійну роботу, розглядаються на лекціях частково. Враховуючи специфіку теоретичного курсу, завдання з самостійної роботи для студентів факультету іноземної філології пов'язані з роботою над оригінальними текстами праць видатних науковців та провести аналіз комунікативної ситуації за різними моделями, враховуючи факт спілкування між представниками однієї культури чи представниками різних культурних спільнот.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<i>Аналіз комунікативної ситуації за Ф.С. Бацевичем [2, с. 273-276]:</i> 1. Контекст і ситуація спілкування (місце, час спілкування; канали комунікації; комунікативний шум тощо). 2. Комунікативна поведінка учасників спілкування (мета, стратегія, тактика, типи спілкування тощо). 3. Аспекти мовного коду (мовленнєві жанри, дотримання культури мовлення тощо). 4. Характеристика паралінгвістичних засобів спілкування.	20/33
2	<i>Модель аналізу комунікативної ситуації міжкультурної комунікації. До моделі Ф.С. Бацевича пропонуємо додати аналіз за А. Томасом [55, S. 118]:</i> 1. Встановити наявність конфлікту у спілкуванні між представниками різних культур. 2. Встановити культурне підґрунтя даної ситуації. 3. Інтерпретувати поведінку учасників спілкування.	20/33

	4. Уявити себе на місці учасників спілкування, описати свою стратегію спілкування. 5. Запропонувати спосіб вирішення проблеми.	
	Разом	40/66

IV. Політика оцінювання

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

При вивченні курсу студент виконує такі види робіт: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу на семінарах, виконання індивідуальних завдань, написання тематичних контрольних тестів. Навчальний курс складається з трьох кредитів, які закінчуються **заліком**. Сумарна кількість балів, яку студент отримує при засвоєнні змістових модулів за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку, яка відповідає: зараховано, незараховано з необхідністю повторного складання.

Поточне оцінювання, яке має на меті перевірку рівня знань студента, здійснюється викладачем протягом семестру на лекційних і семінарських заняттях у межах змістового модуля. Поточне оцінювання включає в себе поточну роботу студента під час лекційних і семінарських занять (у кожному змістовому модулі – максимум 10 балів за дискусію, 5 балів за тренінг із застосуванням різних стратегій і тактик спілкування та 5 балів за індивідуальну роботу студента, яка включає аналіз комунікативної ситуації за різними моделями. Максимальна оцінка студента за поточне оцінювання становить 40 балів.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль, який здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання модульних тестів. Відсутність студента на модульному тесті оцінюється у “0” балів. Повторне складання підсумкового модульного контролю для студента можливе за умови його відсутності з поважної причини відповідно до графіка, затвердженого кафедрою практики англійської мови. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за модульну контрольну роботу в межах кожного змістового модуля, становить 30. Максимальна кількість балів за модульний контроль після написання двох модульних контрольних робіт дорівнює 60.

Рівень знань студента за поточний і модульний контроль оцінюється в балах, фіксується у журналі після вивчення кожного змістового модуля. Підсумкова оцінка за національною шкалою заноситься в залікову відомість.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всівидинавчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Критерії оцінювання знань студента на семінарських заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота здійснюється провідним викладачем і може проводитись лише один раз в кінці Змістового модуля. Відсутність студента на модульній контрольній роботі без поважної причини оцінюється у "0" балів. Повторне написання контрольної роботи можливе за умови, якщо

студент був відсутній на контрольній роботі з поважної причини. Написання контрольної роботи відбувається в найкоротший термін, узгоджений з провідним викладачем.

Максимальна оцінка студента за тематичну контрольну роботу у кожному змістовому модулі становить **30 балів**. Модульна контрольна робота складається з питань у вигляді тесту і оцінюється в 30 балів відповідно.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Андреев В. И. Деловая риторика / В. И. Андреев. – Казань, 1993.
2. Андреев В. И. Конфликтология. Искусство ведения спора, переговоров / В. И. Андреев. – Казань, 1992.
3. Аннушкин В. И. Риторика. Вводный курс. – М., 2006.
4. Аристотель. Поэтика. Риторика. – М., 2001.
5. Арутюнова Н. Д. Истоки, проблемы и категории прагматики // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16: Лингвистическая прагматика. – Н. Д. Арутюнова, Е. В. Падучева. – М.: 1985. – С. 3–42.
6. Бахтин М. М. Проблема текста в лингвистике, философии и других гуманитарных науках: Опыт философского анализа // Литературно критические статьи / М. М. Бахтин. – М. : Худож. лит., 1986. – С. 473–500.
7. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики. – К., 2004.
8. Белгородцев М. Д. О соотношении имени и дейксиса // Язык и метод: Сб. статей по вопросам языкознания / М. Д. Белгородцев. / Куйбышев, 1972. – С. 21–33.
9. Блумфилд Л. Язык / Л. Блумфилд. – М. : Прогресс, 1968. – 608 с.
10. Богданов В. В. Речевое общение: Прагматические и семантические аспекты / В. В. Богданов. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1990. – 87 с.
11. Бурлакова В. В. Дейктические категории в тексте // Предложение и текст: Семантика, прагматика и синтаксис / В. В. Бурлакова. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1988. – С. 85–92.
12. Буш Г. Диалогика и творчество / Г. Буш. – Рига : АВОТС, 1985. – 318 с.
13. Введенская Л. А. Культура и искусство речи: современная риторика / Л. А. Введенская, Л. Г. Павлова. – Ростов, 1995. –
14. Вилсон Г. Язык жестов / Г. Вилсон, К. Макклафин. – СПб., 2000. –
15. Гойхман О. Я., Надеина Т.М. Основы речевой коммуникации – М., 1997.
16. Грайс Г. П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16: Лингвистическая прагматика / Г. П. Грайс. – М. : 1985. – С. 217–237.
17. Гурвич С. С. Основы риторики / С. С. Гурвич. – К., 1989. –
18. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. – М., 1989.
19. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей / М. С. Дороніна. – К., 1998. –
20. Зверинцев А. Б. Коммуникативный менеджмент. – СПб., 1997.

21. Землянова Л. М. Зарубежная коммуникативистика в предверии информационного общества. Толковый словарь терминов и концепций. – М., 1999.
22. Ключев Е. В. Речевая коммуникация. – М., 2002.
23. Коваль А. П. Ділове спілкування / А. П. Коваль. – К., 1992. –
24. Коваль А. П. Культура ділового мовлення / А. П. Коваль. – К., 1982. –
25. Конечская В. П. Социология коммуникации. – М., 1997.
26. Лотман Ю. М. Структура художественного текста / Ю. М. Лотман. – М., 1970.
27. Меш Г. Ш. Десять уроків ораторської майстерності / Г. Ш. Меш. – К., 1993.
28. Михальская А. К. Педагогическая риторика. История и теория. – М., 1998.
29. Остин Дж. Л. Слово как действие // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17: Теория речевых актов / Дж. Л. Остин. – М. : 1986. – С. 22–130.
30. Остин Дж. Л. Слово как действие. // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17: Теория речевых актов. – М.: 1986. – С. 22–130.
31. Падучева Е. В. Высказывание и его соотнесенность с действительностью / Е. В. Падучева. – М. : Наука, 1985. – 271 с.
32. Падучева Е. В. Прагматические аспекты связности диалога // Изв. АН СССР. Сер. лит-ры и яз / Е. В. Падучева. – Т. 41. – М., 1982. – С. 305–314.
33. Пиз А. Язык телодвижений / А. Пиз. – Новгород, 1992.
34. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. – М.. 2001.
35. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. – К., 1996.
36. Рождественский Ю. В. Введение в общую филологию. – М., 1979.
37. Рождественский Ю. В. Теория риторики. – М., 1997.
38. Сагач Г. М. Золотослів. – К., 1993.
39. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основы теорії мовної комунікації. – Київ, 2010.
40. Серль Дж. Классификация иллокутивных актов. Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17: Теория речевых актов / Дж. Серль. – М. : 1986. – С. 170–195.
41. Серль Дж. Что такое речевой акт // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17: Теория речевых актов / Дж. Серль. – М. : 1986. – С. 151–169.
42. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации. – СПб., 2002.
43. Стернин И. А. Практическая риторика. – М., 2005.
44. Томан І. Мистецтво говорити. – К., 1986.
45. Яковсон Р. Избранные работы. – М., 1985.
46. Яковлев И. П. Ключи к общению. Основы теории коммуникации. – СПб., 2006.
47. Якубинский Л. П. О диалогической речи // Избранные работы: Язык и его функционирование / Л. П. Якубинский. – М. : Наука, 1986. – С. 17–58.

48. Якубинский Л. П. О диалогической речи // Л. П. Якубинский. Избранные работы: Язык и его функционирование. – М. : Наука, 1986. – С. 17–58.